

**Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
КОДЕКСУ АДМІНІСТРАТИВНОГО
СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ**

**Херсон
Видавничий дім «Гельветика»
2019**

УДК 340.130.5:347.998.8(477)(094)
НЗ4

Рецензенти:

Коломоєць Тетяна Олександрівна, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету;

Стеценко Семен Григорович, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду

*Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 12 від 18 червня 2019 р.)*

Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. Р.С. Мельника. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 1030 с.

ISBN 978-966-916-890-0

Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України підготовлено з урахуванням останніх змін, внесених до процесуального законодавства. Здійснено глибокий та всебічний аналіз норм адміністративного процесуального права через призму практики Європейського суду з прав людини та практики національних адміністративних судів. Сформульовано практичні рекомендації щодо застосування норм Кодексу на практиці.

Коментар розрахований на працівників суду, адвокатів, юрисконсультів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів.

УДК 340.130.5:347.998.8(477)(094)

ISBN 978-966-916-890-0

© Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, 2019

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Афанасьєва Мар'яна Володимирівна, професор кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент, Глави 6, 8 Розділу 1

Барікова Анна Анатоліївна (заступник головного редактора), головний спеціаліст відділу аналізу судової статистики судів адміністративної юрисдикції правового управління (І) департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду, кандидат юридичних наук, Розділи 1-7

Бойко Оксана Ярославівна, суддя Одеського окружного адміністративного суду, Глави 1, 2 Розділу 1

Волкова Людмила Миколаївна, адвокат, керуючий юрист ТОВ «Кінстеллар», Глава 4 Розділу 1

Губська Олена Анатоліївна, суддя Шостого апеляційного адміністративного суду, доктор юридичних наук, доцент, Глава 2 Розділу 2

Гуцал Михайло Ігорович, суддя Другого апеляційного адміністративного суду, Глава 3 Розділу 1

Жук Андрій Володимирович, Суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, голова комітету Ради суддів України з питань забезпечення незалежності суддів, член Асоціації розвитку суддівського самоврядування України, Глави 10, 11 Розділу 2

Ільков Василь Васильович, суддя Дніпропетровського окружного адміністративного суду, доктор юридичних наук, доцент, Глави 3, 7, 8 Розділу 2; Глава 3 Розділу 3; Розділ 5

Катаєва Елла Валеріївна, суддя, заступник голови Одеського окружного адміністративного суду, викладач Національної школи суддів України, кандидат юридичних наук, Глави 4-5 Розділу 2

Кравець Олександр Олександрович, суддя Одеського апеляційного адміністративного суду, кандидат юридичних наук, Глава 1 Розділу 3

Кравців Олег Романович, суддя Львівського окружного адміністративного суду, кандидат юридичних наук, Глава 10 Розділу 1

Кукоба Олександр Олександрович, суддя Полтавського окружного адміністративного суду, асистент кафедри цивільного, господарського та фінансового права Полтавського юридичного інституту Харківського юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, Глава 5 Розділу 1; Глава 9 Розділу 2

Мельник Роман Сергійович (головний редактор) – завідувач кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, Розділи 1-7

Петров Євген Вікторович, Суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, доктор юридичних наук, професор, Глави 6, 7 Розділу 1

Прокопенко Олександр Борисович, суддя Великої Палати Верховного Суду, кандидат юридичних наук, Глава 2 Розділу 3

Прудивус Олег Васильович, член Вищої ради правосуддя, кандидат юридичних наук, доцент, Глава 6 Розділу 2

Сасевич Олександр Михайлович, суддя Львівського окружного адміністративного суду, кандидат юридичних наук, Розділ 4

Шмарін Ігор Олександрович, помічник голови Запорізького окружного адміністративного суду, кандидат юридичних наук, Глава 9 Розділу 1; Глави 1, 6 Розділу 2

ЗМІСТ

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ	3
РОЗДІЛ І	
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	18
Глава 1. Основні положення	18
Стаття 1. Призначення Кодексу адміністративного судочинства України	18
Стаття 2. Завдання та основні засади адміністративного судочинства	19
Стаття 3. Законодавство про адміністративне судочинство	24
Стаття 4. Визначення термінів	26
Стаття 5. Право на звернення до суду та способи судового захисту	38
Стаття 6. Верховенство права	42
Стаття 7. Джерела права, які застосовуються судом	44
Стаття 8. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом	53
Стаття 9. Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі	55
Стаття 10. Гласність судового процесу	58
Стаття 11. Відкритість інформації щодо справи	65
Стаття 12. Форми адміністративного судочинства	68
Стаття 13. Право на перегляд справи та оскарження судового рішення	72
Стаття 14. Обов'язковість судових рішень	73
Стаття 15. Мова судочинства та діловодства в адміністративних судах	76
Стаття 16. Правнича допомога при вирішенні справ в адміністративному суді	77
Стаття 17. Основні положення досудового врегулювання спорів	79
Стаття 18. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система	81
Глава 2. Адміністративна юрисдикція	90
Стаття 19. Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів	90
Стаття 20. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів	100
Стаття 21. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог	102
§ 2. Інстанційна юрисдикція	104
Стаття 22. Суд першої інстанції	104
Стаття 23. Суд апеляційної інстанції	105
Стаття 24. Суд касаційної інстанції	107
§ 3. Територіальна юрисдикція (підсудність)	108
Стаття 25. Підсудність справ за вибором позивача	108
Стаття 26. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача	109
Стаття 27. Виключна підсудність	110
Стаття 28. Підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя	111
Стаття 29. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого	111
Стаття 30. Недопустимість спорів про підсудність	115

Глава 3. Склад суду. Відводи	117
Стаття 31. Визначення складу суду	117
Стаття 32. Здійснення адміністративного судочинства суддею одноособово	121
Стаття 33. Здійснення адміністративного судочинства колегією суддів	121
Стаття 34. Порядок вирішення питань колегією суддів	125
Стаття 35. Незмінність складу суду	126
Стаття 36. Підстави для відводу (самовідводу) судді	126
Стаття 37. Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи	128
Стаття 38. Підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача	130
Стаття 39. Заява про відвід (самовідвід)	131
Стаття 40. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу	133
Стаття 41. Наслідки відводу (самовідводу) судді	135
Глава 4. Учасники судового процесу	137
§ 1. Учасники справи	137
Стаття 42. Склад учасників справи	137
Стаття 43. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність	137
Стаття 44. Права та обов'язки учасників справи	138
Стаття 45. Неприпустимість зловживання процесуальними правами	142
Стаття 46. Сторони	144
Стаття 47. Процесуальні права та обов'язки сторін	146
Стаття 48. Заміна неналежної сторони	148
Стаття 49. Треті особи	151
Стаття 50. Наслідки незалучення у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору	154
Стаття 51. Права та обов'язки третіх осіб	155
Стаття 52. Процесуальне правонаступництво	156
Стаття 53. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб	157
Стаття 54. Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб	161
§ 2. Представники	162
Стаття 55. Участь у справі представника	162
Стаття 56. Законні представники	164
Стаття 57. Особи, які можуть бути представниками	166
Стаття 58. Особи, які не можуть бути представниками	168
Стаття 59. Документи, що підтверджують повноваження представників	169
Стаття 60. Повноваження представника в суді	172
§ 3. Інші учасники судового процесу	174
Стаття 61. Особи, які є іншими учасниками судового процесу	174
Стаття 62. Помічник судді	175
Стаття 63. Секретар судового засідання	176
Стаття 64. Судовий розпорядник	177
Стаття 65. Свідок	179
Стаття 66. Особи, які не можуть бути допитані як свідки	182

Стаття 67. Відмова свідка від давання показань на вимогу суду	183
Стаття 68. Експерт	184
Стаття 69. Експерт з питань права	189
Стаття 70. Спеціаліст	191
Стаття 71. Перекладач	193
Глава 5. Докази та доказування	197
§ 1. Основні положення про докази	197
Стаття 72. Поняття доказів	197
Стаття 73. Належність доказів	198
Стаття 74. Допустимість доказів	199
Стаття 75. Достовірність доказів	200
Стаття 76. Достатність доказів	201
Стаття 77. Обов'язок доказування	201
Стаття 78. Підстави звільнення від доказування	204
Стаття 79. Подання доказів	208
Стаття 80. Витребування доказів	210
Стаття 81. Огляд доказів за їх місцезнаходженням	212
Стаття 82. Огляд речових доказів, що швидко псуються	214
Стаття 83. Судові доручення щодо збирання доказів	215
Стаття 84. Виконання судових доручень щодо збирання доказів	216
Стаття 85. Звернення адміністративного суду із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави	217
Стаття 86. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги	218
Стаття 87. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів	219
Стаття 88. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів	221
Стаття 89. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України	223
Стаття 90. Оцінка доказів	224
§ 2. Показання свідків	226
Стаття 91. Показання свідка	226
Стаття 92. Виклик свідка	227
Стаття 93. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників	228
§ 3. Письмові докази	228
Стаття 94. Письмові докази	228
Стаття 95. Повернення оригіналів письмових доказів	231
§ 4. Речові докази	232
Стаття 96. Речові докази	232
Стаття 97. Зберігання речових доказів	232
Стаття 98. Повернення речових доказів	233
§ 5. Електронні докази	235
Стаття 99. Електронні докази	235
Стаття 100. Зберігання та повернення оригіналів електронних доказів	237

§ 6. Висновок експерта	238
Стаття 101. Вимоги до висновку експерта	238
Стаття 102. Призначення експертизи судом	240
Стаття 103. Ухвала про призначення експертизи	243
Стаття 104. Проведення експертизи на замовлення учасників справи	245
Стаття 105. Збирання матеріалів для експертного дослідження	247
Стаття 106. Проведення експертизи	248
Стаття 107. Наслідки ухилення учасника справи від участі в експертизі	249
Стаття 108. Оцінка висновку експерта	250
Стаття 109. Комісійна експертиза	250
Стаття 110. Комплексна експертиза	251
Стаття 111. Додаткова і повторна експертизи	253
§ 7. Висновок експерта у галузі права	254
Стаття 112. Зміст висновку експерта у галузі права	254
Стаття 113. Оцінка висновку експерта у галузі права судом	255
§ 8. Забезпечення доказів	255
Стаття 114. Підстави та порядок забезпечення доказів	255
Стаття 115. Способи забезпечення доказів	257
Стаття 116. Заява про забезпечення доказів	258
Стаття 117. Розгляд заяви про забезпечення доказів	259
Глава 6. Процесуальні строки	263
Стаття 118. Процесуальні строки	263
Стаття 119. Розумність процесуальних строків	266
Стаття 120. Обчислення процесуального строку	268
Стаття 121. Поновлення та продовження процесуальних строків	270
Стаття 122. Строк звернення до адміністративного суду	273
Стаття 123. Наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду	276
Глава 7. Судові виклики і повідомлення	279
Стаття 124. Повістки	279
Стаття 125. Зміст повістки	282
Стаття 126. Вручення повістки	285
Стаття 127. Час вручення повістки	290
Стаття 128. Наслідки відмови від одержання повістки	292
Стаття 129. Виклик (повідомлення) шляхом надсилання тексту повістки електронною поштою, факсимільним повідомленням (факсом, телефаксом), телефонограмою	292
Стаття 130. Виклик (повідомлення) відповідача, третіх осіб, свідків, місце проживання (перебування) яких невідоме	294
Стаття 131. Обов'язок повідомити про зміну адреси та причини неприбуття в судові засідання	295
Глава 8. Судові витрати	299
Стаття 132. Види судових витрат	299
Стаття 133. Зменшення розміру судових витрат або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення судових витрат	301

Стаття 134. Витрати на професійну правничу допомогу	304
Стаття 135. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям до суду.	309
Стаття 136. Попередня оплата судових витрат.	310
Стаття 137. Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз	312
Стаття 138. Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів, вчиненням інших процесуальних дій, підготовкою справи до розгляду.	314
Стаття 139. Розподіл судових витрат.	316
Стаття 140. Розподіл витрат у разі відмови позивача від позову.	320
Стаття 141. Судові витрати, пов'язані з примиренням сторін.	321
Стаття 142. Повернення судового збору.	322
Стаття 143. Рішення щодо судових витрат.	323

Глава 9. Заходи процесуального примусу.

325

Стаття 144. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.	325
Стаття 145. Види заходів процесуального примусу.	326
Стаття 146. Попередження і видалення із залу судового засідання.	328
Стаття 147. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом.	329
Стаття 148. Привід	331
Стаття 149. Штраф	334

Глава 10. Забезпечення позову.

338

Стаття 150. Підстави забезпечення позову.	338
Стаття 151. Види забезпечення позову.	341
Стаття 152. Зміст і форма заяви про забезпечення позову.	345
Стаття 153. Порядок подання заяви про забезпечення позову.	347
Стаття 154. Порядок розгляду заяви про забезпечення позову.	348
Стаття 155. Заміна одного заходу забезпечення позову іншим.	350
Стаття 156. Виконання ухвали про забезпечення позову.	352
Стаття 157. Скасування заходів забезпечення позову.	353
Стаття 158. Відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову.	357

РОЗДІЛ II ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

358

Глава 1. Письмові заяви учасників справи

358

<i>§ 1. Заяви по суті справи.</i>	<i>358</i>
Стаття 159. Види та зміст заяв по суті справи.	358
Стаття 160. Позовна заява	361
Стаття 161. Документи, що додаються до позовної заяви.	366
Стаття 162. Відзив на позовну заяву (відзив).	370
Стаття 163. Відповідь на відзив.	373
Стаття 164. Заперечення.	375
Стаття 165. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.	378

§ 2. Заяви з процесуальних питань	379
Стаття 166. Заяви, клопотання і заперечення	379
Стаття 167. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення	380
Глава 2. Відкриття провадження у справі	383
Стаття 168. Пред'явлення позову	383
Стаття 169. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви	385
Стаття 170. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі	404
Стаття 171. Відкриття провадження в адміністративній справі	408
Стаття 172. Об'єднання і роз'єднання позовів	416
Глава 3. Підготовче провадження	423
Стаття 173. Завдання та строк підготовчого провадження	423
Стаття 174. Надіслання копії ухвали про відкриття провадження у справі, копії позовної заяви та доданих до неї документів	427
Стаття 175. Подання відзиву	428
Стаття 176. Подання пояснень третіх осіб щодо позову або відзиву	429
Стаття 177. Пред'явлення зустрічного позову	431
Стаття 178. Форма і зміст зустрічної позовної заяви	458
Стаття 179. Мета і строк проведення підготовчого засідання	459
Стаття 180. Підготовче засідання	459
Стаття 181. Порядок проведення підготовчого засідання	462
Стаття 182. Подання відповіді на відзив та заперечення	465
Стаття 183. Судові рішення у підготовчому засіданні	466
Глава 4. Врегулювання спору за участю судді	469
Стаття 184. Підстави проведення врегулювання спору за участю судді	469
Стаття 185. Порядок призначення врегулювання спору за участю судді	470
Стаття 186. Порядок проведення врегулювання спору за участю судді	471
Стаття 187. Строк проведення врегулювання спору за участю судді	476
Стаття 188. Припинення врегулювання спору за участю судді	478
Глава 5. Відмова позивача від позову. Примирення сторін	480
Стаття 189. Відмова від позову та визнання позову	480
Стаття 190. Примирення сторін	483
Стаття 191. Виконання умов примирення	486
Глава 6. Розгляд справи по суті	488
Стаття 192. Завдання розгляду справи по суті	488
Стаття 193. Строки розгляду адміністративної справи	489
Стаття 194. Судове засідання	492
Стаття 195. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції	496
Стаття 196. Головуючий у судовому засіданні	500
Стаття 197. Звергання до суду у судовому засіданні	502
Стаття 198. Обов'язки осіб, присутніх у залі судового засідання	502

§ 2. Відкриття розгляду справи по суті	504
Стаття 199. Відкриття судового засідання	504
Стаття 200. Роз'яснення перекладачеві його прав та обов'язків, присяга перекладача	506
Стаття 201. Видалення свідків із зали судового засідання	508
Стаття 202. Встановлення осіб, які прибули у судове засідання, оголошення складу суду і роз'яснення права відводу	509
Стаття 203. Роз'яснення учасникам справи їхніх прав та обов'язків	510
Стаття 204. Розгляд заяв та клопотань	511
Стаття 205. Наслідки неявки в судове засідання учасника справи	512
Стаття 206. Наслідки неявки в судове засідання свідка, експерта, спеціаліста	517
Стаття 207. Роз'яснення прав і обов'язків експерта, присяга експерта	518
Стаття 208. Роз'яснення спеціалісту його прав і обов'язків	521
§ 3. З'ясування обставин справи та дослідження доказів	522
Стаття 209. Вступне слово учасників справи	522
Стаття 210. Порядок з'ясування обставин справи та дослідження доказів	528
Стаття 211. Дослідження доказів	529
Стаття 212. Порядок допиту свідків	531
Стаття 213. Використання свідком письмових записів	536
Стаття 214. Порядок допиту малолітніх і неповнолітніх свідків	537
Стаття 215. Оголошення показань свідків	539
Стаття 216. Допит сторін, третіх осіб, їхніх представників як свідків	540
Стаття 217. Дослідження письмових доказів	541
Стаття 218. Оголошення та дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції	545
Стаття 219. Дослідження речових та електронних доказів	548
Стаття 220. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження	553
Стаття 221. Дослідження висновку експерта	559
Стаття 222. Консультації та роз'яснення спеціаліста	562
Стаття 223. Відкладення розгляду справи або перерва в судовому засіданні	564
Стаття 224. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами	569
§ 4. Судові дебати та ухвалення рішення	570
Стаття 225. Судові дебати	570
Стаття 226. Повернення до з'ясування обставин у справі	575
Стаття 227. Вихід суду для ухвалення рішення	576
Стаття 228. Таємниця нарадчої кімнати	578
 Глава 7. Фіксування судового процесу	 579
Стаття 229. Фіксування судового засідання технічними засобами	579
Стаття 230. Ведення протоколу судового засідання	582
Стаття 231. Зауваження щодо технічного запису і протоколу судового засідання	584
Стаття 232. Відтворення та копіювання технічного запису судового засідання	587
Стаття 233. Складення протоколу про вчинення окремої процесуальної дії	588
Стаття 234. Зміст протоколу про вчинення окремої процесуальної дії	589
Стаття 235. Зауваження до протоколу вчинення окремої процесуальної дії	591

Глава 8. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду	593
Стаття 236. Зупинення провадження у справі	593
Стаття 237. Поновлення провадження у справі	597
Стаття 238. Закриття провадження у справі	599
Стаття 239. Наслідки закриття провадження у справі	602
Стаття 240. Залишення позову без розгляду	604
Глава 9. Судові рішення	608
Стаття 241. Види судових рішень	608
Стаття 242. Законність і обґрунтованість судового рішення	611
Стаття 243. Порядок ухвалення судових рішень	621
Стаття 244. Питання, які вирішує суд при ухваленні рішення	627
Стаття 245. Повноваження суду при вирішенні справи	630
Стаття 246. Зміст рішення	639
Стаття 247. Рішення щодо частини позовних вимог	644
Стаття 248. Зміст ухвали	645
Стаття 249. Окремі ухвали суду	647
Стаття 250. Проголошення судового рішення	650
Стаття 251. Вручення судового рішення	653
Стаття 252. Додаткове судове рішення	659
Стаття 253. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні	661
Стаття 254. Роз'яснення судового рішення	663
Стаття 255. Набрання рішенням суду законної сили	665
Стаття 256. Набрання ухвалою законної сили	666
Глава 10. Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження	668
Стаття 257. Справи, що розглядаються за правилами спрощеного позовного провадження	668
Стаття 258. Строк розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження	672
Стаття 259. Клопотання про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження	674
Стаття 260. Вирішення питання про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження	675
Стаття 261. Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні	678
Стаття 262. Особливості розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження	679
Стаття 263. Особливості розгляду окремих категорій справ незначної складності	684
Глава 11. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ	687
<i>§1. Розгляд окремих категорій складних справ</i>	687
Стаття 264. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень	687

Стаття 265. Наслідки визнання нормативно-правового акта протиправним та нечинним	691
Стаття 266. Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів	693
Стаття 267. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності	698
§ 2. Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ	701
Стаття 268. Особливості повідомлення учасників справи про дату, час та місце розгляду окремих категорій адміністративних справ	701
Стаття 269. Особливості подання заяв по суті справи в окремих категоріях адміністративних справ	703
Стаття 270. Особливості обчислення процесуальних строків в окремих категоріях адміністративних справ	704
Стаття 271. Особливості проголошення та вручення судових рішень в окремих категоріях адміністративних справ	706
Стаття 272. Особливості апеляційного та касаційного оскарження судових рішень в окремих категоріях адміністративних справ	707
Стаття 273. Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій	709
Стаття 274. Особливості провадження у справах щодо уточнення списку виборців	714
Стаття 275. Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум	718
Стаття 276. Особливості провадження у справах щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу	723
Стаття 277. Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборами Президента України	726
Стаття 278. Особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи референдумом, та їх оскарження	731
Стаття 279. Особливості здійснення представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму	734
Стаття 280. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань	735
Стаття 281. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення перешкод та заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань	742
Стаття 282. Особливості провадження у справах щодо гарантованого забезпечення потреб оборони	746
Стаття 283. Особливості провадження у справах за зверненням органів доходів і зборів	749
Стаття 284. Особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них	758

Стаття 285. Особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності	764
Стаття 286. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності	768
Стаття 287. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця	771
Стаття 288. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення іноземців або осіб без громадянства за межі території України	774
Стаття 289. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання іноземців або осіб без громадянства	777
§ 3. Розгляд типових та зразкових справ	785
Стаття 290. Особливості провадження у зразковій справі	785
Стаття 291. Особливості провадження у типовій справі	789
РОЗДІЛ III	
ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ	793
Глава 1. Апеляційне провадження	793
§ 1. Апеляційна скарга	793
Стаття 292. Суд апеляційної інстанції	793
Стаття 293. Право на апеляційне оскарження	795
Стаття 294. Ухвали, на які можуть бути подані апеляційні скарги окремо від рішення суду	798
Стаття 295. Строк на апеляційне оскарження	801
Стаття 296. Форма та зміст апеляційної скарги	803
Стаття 297. Порядок подання апеляційної скарги	806
§ 2. Відкриття апеляційного провадження	807
Стаття 298. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги судом апеляційної інстанції	807
Стаття 299. Відмова у відкритті апеляційного провадження	810
Стаття 300. Відкриття апеляційного провадження	812
Стаття 301. Надсилання копій апеляційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи	814
Стаття 302. Приєднання до апеляційної скарги	814
Стаття 303. Доповнення, зміна, відкликання апеляційної скарги чи відмова від неї	816
Стаття 304. Відзив на апеляційну скаргу	818
Стаття 305. Закриття апеляційного провадження	820
§ 3. Апеляційний розгляд	821
Стаття 306. Підготовка справи до апеляційного розгляду	821
Стаття 307. Призначення справи до розгляду в суді апеляційної інстанції	823
Стаття 308. Межі перегляду судом апеляційної інстанції	824
Стаття 309. Строк розгляду апеляційної скарги	827
Стаття 310. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні	828
Стаття 311. Апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами	829

Стаття 312. Порядок розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції	831
Стаття 313. Наслідки неявки в судове засідання учасників справи	832
Стаття 314. Відмова позивача від позову, примирення сторін під час апеляційного провадження	833
Стаття 315. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судове рішення	834
Стаття 316. Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення – без змін	837
Стаття 317. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення	838
Стаття 318. Підстави для скасування рішення суду і направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю	841
Стаття 319. Підстави для скасування рішення повністю або частково з закриттям провадження у справі або залишенням позовної заяви без розгляду у відповідній частині	842
Стаття 320. Підстави для скасування ухвали суду, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направлення справи для продовження розгляду до суду першої інстанції	843
Стаття 321. Судові рішення суду апеляційної інстанції	844
Стаття 322. Зміст постанови суду апеляційної інстанції	848
Стаття 323. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи	850
Стаття 324. Окрема ухвала суду апеляційної інстанції	851
Стаття 325. Набрання судовими рішеннями суду апеляційної інстанції законної сили	852
Стаття 326. Повернення адміністративної справи	853
 Глава 2. Касаційне провадження	 855
 § 1. Касаційна скарга	 855
Стаття 327. Суд касаційної інстанції	855
Стаття 328. Право на касаційне оскарження	856
Стаття 329. Строк на касаційне оскарження	861
Стаття 330. Форма і зміст касаційної скарги	863
Стаття 331. Порядок подання касаційної скарги	865
 § 2. Відкриття касаційного провадження	 866
Стаття 332. Залишення касаційної скарги без руху, повернення касаційної скарги	866
Стаття 333. Відмова у відкритті касаційного провадження	869
Стаття 334. Відкриття касаційного провадження	872
Стаття 335. Надіслання копій касаційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи	873
Стаття 336. Приєднання до касаційної скарги	874
Стаття 337. Доповнення, зміна, відкликання касаційної скарги чи відмова від неї	875
Стаття 338. Відзив на касаційну скаргу	877
Стаття 339. Закриття касаційного провадження	879
 § 3. Касаційний розгляд	 880
Стаття 340. Підготовка справи до касаційного розгляду	880
Стаття 341. Межі перегляду судом касаційної інстанції	883
Стаття 342. Строк розгляду касаційної скарги	885

Стаття 343. Попередній розгляд справи	886
Стаття 344. Касаційний розгляд справи у судовому засіданні	888
Стаття 345. Касаційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами	891
Стаття 346. Підстави для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду	892
Стаття 347. Порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду	895
Стаття 348. Відмова позивача від позову, примирення сторін під час касаційного провадження	899
Стаття 349. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги	900
Стаття 350. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін	903
Стаття 351. Підстави для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення	904
Стаття 352. Підстави для скасування судового рішення суду апеляційної інстанції повністю або частково та залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині	906
Стаття 353. Підстави для скасування судових рішень з направленням справи для продовження розгляду або на новий розгляд	906
Стаття 354. Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині	911
Стаття 355. Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок їх прийняття	912
Стаття 356. Зміст постанови суду касаційної інстанції	916
Стаття 357. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи	919
Стаття 358. Окрема ухвала суду касаційної інстанції	920
Стаття 359. Набрання судовими рішеннями суду касаційної інстанції законної сили	922
Стаття 360. Повернення адміністративної справи	923

Глава 3. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами 925

Стаття 361. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами	925
Стаття 362. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	929
Стаття 363. Порядок і строк подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	930
Стаття 364. Форма та зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	934
Стаття 365. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	936
Стаття 366. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами	938
Стаття 367. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та її наслідки	940
Стаття 368. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	941
Стаття 369. Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами	944

РОЗДІЛ ІV	
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ	948
Стаття 370. Обов'язковість судових рішень	948
Стаття 371. Судові рішення, які виконуються негайно	951
Стаття 372. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах	954
Стаття 373. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання	956
Стаття 374. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню	962
Стаття 375. Зупинення виконання судового рішення	965
Стаття 376. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання	966
Стаття 377. Примирення сторін у процесі виконання	968
Стаття 378. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення	971
Стаття 379. Заміна сторони виконавчого провадження	974
Стаття 380. Поворот виконання судових рішень	976
Стаття 381. Особливості повороту виконання в окремих категоріях адміністративних справ	981
Стаття 382. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах	982
Стаття 383. Визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень – відповідачем на виконання рішення суду	989
РОЗДІЛ V	
ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ	994
Стаття 384. Порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі	994
Стаття 385. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження	995
Стаття 386. Підсудність заяви про відновлення втраченого судового провадження	995
Стаття 387. Форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження	995
Стаття 388. Наслідки недодержання вимог до змісту та форми заяви про відновлення втраченого судового провадження, залишення заяви без розгляду чи відмова у відкритті провадження за заявою	998
Стаття 389. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження	999
Стаття 390. Ухвала суду за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження	1001
Стаття 391. Звільнення заявника від судових витрат	1003
РОЗДІЛ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	1004
РОЗДІЛ VII ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	1006